

Megjelenik
minden hó 15-én
három-négy ívnyí
tartalommal.

AKADÉMIAI ÉRTESÍTŐ

Szerkesztő-
s kiadóhivatal a
Magyar Tudom.
Akadémiában.

SZERKESZTI

HEINRICH GUSZTÁV.

XVIII. KÖTET. 1907. Szeptember 15. 8—9. FÜZET.

Oppianus kézirati hagyománya.

(Kivonat *Vári Rezső* I. tag márcz. 4. tartott székfoglalójából.)

Az értekezés *első része* egy tanulmányorozatnak, mely Oppianus kézirati hagyományát igyekszik tisztázni s vele szoros kapcsolatban számos szövegproblemát megoldani. *Az első rész magáról a költőről és munkájáról szól, majd igazolni törekszik egy új, kritikai alapon felépülő kiadás szükségességét*; a második részben az értekező a kézirati hagyomány szövedékét szándékozik felbogozni; a harmadik rész kritikai és exegetikai észrevételeket fog tartalmazni. A tanulmányorozat első, bevezető részéből egész terjedelmében — a jegyzetek elhagyásával — álljon itt az I. fejezet s hozzáfűződéleg a többiekről rövid áttekintés.

* * *

A görög irodalomtörténészek különbséget tesznek a ciliciai Oppianus között, kitől egy 5 énekből álló Halieutica című költemény maradt ránk s egy a syriai Apameából származó Pseudo-Oppianus közt, kitől egy a Halieuticánál későbbi s ezt nyilván utánzó Cynegetica cz. költemény (4 énekből) maradt csonkán korunkra. Értekező vizsgálódásainak és kutatásainak a tárgyát az előbb említett, a tulajdonképi Oppianus Halieuticájának kézirati hagyománya tette.

E ciliciai Oppianus életéről a reánk maradt ötféle forrás alapján meglehetősen valószínűséggel ezeket az adatokat állapíthatjuk meg:

Született *Ἡρόπολις*-ban, Ciliciában, 159 táján Kr. u. s fia volt Agesiulusnak és Zenodotának. Apja, ki magára vonta Marcus Aurelius haragját, száműzetett *Μελίτη* (Malta) szigetére. A fiú követte apját a száműzetésbe s itt *Μελίτη* szigetén írta meg 177—178 között 5 énekből álló tankölteményét, a Halieuticát, melyet M. Aurelius császárnak ajánlott s Rómában fel is olvasott. Meghalt 30 éves korában, pestisben Honfitársai szobrot állítottak emlékének.

Jelentés az Akadémiák Nemzetközi Szövetségének 1907 május 27.-étől június 2.-ig Bécsben tartott III. nagygyűléséről.

(Olvasta *Goldziher Ignác* r. t. az 1907. jún. 17-iki összes ülésen.)

Tisztelt Akadémia!

Az Akadémiák Nemzetközi Szövetsége (Association internationale des Académies), melynek eszméjéről, céljairól, szervezetről és történetéről már két előző jelentésben¹ volt szerencsénk a t. Akadémiát tájékoztatni, harmadik nagygyűlését f. évi május 27.-étől június hó 2.-ig tartotta. Ez alkalommal az 1905 – 1907 időközre, a bécsi cs. Akadémiára volt ruházva a vezető Akadémia (académie directrice) tisztje. A Szövetség szabályzatának megfelelően a bécsi akadémia a nagygyűlést megelőzőleg 1906 május 30.-tól június 2.-áig az akadémiák képviselőinek választmányát előkészítő tárgyalásra hívta volt egybe, hogy a közgyűlés napirendjét megállapítsa és az előterjesztéseket megrostálja. Mindkét alkalommal, a választmány ülésére és az imént tartott nagygyűlésre, a magyar tud. Akadémia az alulírottakat bízta meg hivatalos képviselőül, mely küldetésben az előző két 3—3 éves cyclusban is eljárunk volt (Párisban 1901, Londonban 1904).

I. A harmadik cyclus ismét nevezetes gyarapodását mutatta az Akadémiák nemzetközi Szövetsége eszméjének. Európa és Amerika tudós testületei mellett most legelőször a távol Keletázsia egy tudós társasága sorakozik: a tokiói császári tudományos Akadémia, melynek három képviselője foglalhatott helyet ez alkalommal nyugati kollégái közt. Két kiváló tudósát küldötte hozzánk Japán, *Kikuchi Dairoku* egyetemi tanárt, volt közoktatásügyi ministerét, és *Shigeno* egyetemi tanárt, kit a régi japán történet legkiválóbb ismerőjének tartanak; ez öreg úr mellé, ki mint a régi, az európai befolyást megelőző japán műveltség megszemélyesítője, nem igen járatos a Nyugat nyelveiben, egy fiatal tudós volt „délégué adjoint“ minőségben mint tolmács adva.

¹ *Akad. Értesítő* 1901. évf. 354. l. 1904. évf. 475—483. l.

A Szövetséghez ez idő szerint 21 akadémia tartozik, melyek összesen 70 kiküldöttel voltak képviselve: Amsterdam 2, Berlin 3, Brüsszel 2, Budapest 2, Christiania 1, Göttingen 2, Kopenhagen 3, Lipcse 3, a londoni Royal Society 9, a londoni British Academy 2, Madrid 1, München 4, a párisi Académie des Inscriptions et Belles-Lettres 1, a párisi Académie des Sciences 4, az Académie des Sciences morales et politiques 4, Sz.-Pétervár 2, Róma 2, Stockholm 2, Tokio 3, Washington 2, kiküldöttel; kikhez a bécsi cs. Akadémia részéről 16 hivatalos delegatus csatlakozott.

A Szövetség élén a vezető akadémia elnökét, *Suess Eduárd* híres geologust láttuk, alelnöke a választmány 1906-iki ülése óta elhalálozott *Hartel* helyében dr. *Böhm-Bawerk*. A Szövetség első közülésén az elnök hatásos szavakkal emlékezett meg azon veszteségekről, melyek a Szövetséget utolsó londoni ülészaka óta érték. Szaktudományaik nagy halottai: *Jebb*, a nagynevű angol philologus, kinek a British Academy alapításában a legelőkelőbb rész jutott, *Hiss*, a lipcei egyetem nagy anatomusa, ki a Szövetségtől megindított agyvelő-kutatás munkájának élén állt, *Sir Michel Foster*, a Royal Society és a Szövetség londoni ülészakának elnöke, *Bezold*, a meteorologiai kutatások buzgó előmozdítója, *Hartel*, a hírneves philologus, a bécsi akadémia alelnöke, volt osztrák közoktatásügyi minister és *Gelzer* jeni professor, a byzanci történet úttörő kutatója.

Ugyanez alkalommal *Darboux* a Szövetséget egy nagy izléssel kieszel emléktárgy bemutatásával lepte meg, a párisi Académie des Sciences-tól a Szövetség 1901-iki első nagygyűlésének megörökítésére készített emlékéremmel, melynek egy-egy példányával a szövetkezett akadémiáknak kedveskedik az időkor szerint legelső académie directrice.

II. A Szövetségben képviselt akadémiák kiküldötteik megválasztásában tekintettel vannak a két sectióra, melyben a Szövetség munkálatai lefolynak, a honnan aztán ezeknek eredményei a közülések központosító tárgyalása alá kerülnek. Akadémiánk is kiküldöttjeivel mindkét sectióban képviselve van; az egyik a természettudományok, a másik a szellemtudományok sectiójában foglal helyet.

A *természettudományi sectio* tárgyalásainak anyagáról áll főképen az a megjegyzés, melyet *Darboux* a záró közülésen a Szövetség hatásának jellemzésére tett. A Szövetség alkalmat nyújtott már nem egy eszme megpendítésére, melynek végrehajtását aztán külön szervezetek veszik kezükbe, autonom bizottságok, vagy helyi intézetek, melyeknek sikerét már eleve is a Szövetség tekintélye és erkölcsi támogatása mozdította elő. Konstatáltatott például többek közt, hogy az áldozatkészség, melylyel

a francia kormány és Páris városa a *Marey-intézetet* támogatja, csakis azon kapcsolatnak köszönhető, melyben ez intézet az Akadémiák Szövetségével áll. Az Akadémiák Szövetségéből kiinduló autonóm bizottságok, melyek ily minőségükben teljesen saját lábukon állnak, ennél fogva szívesen intézik működésükről szóló jelentéseiket a Szövetség elé, mely ezentúl már nem gyakorol reájuk irányító vagy ellenőrző befolyást, hanem védelmével mintegy fokozott tekintélyt kölcsönöz nekik, melylyel — tapasztalat szerint — az országos kormányok támogatását előmozdítja. Ily a Szövetségből kiindult, vagy hozzá jelentő autonóm bizottságok és működő testületek ez alkalommal az *agykutatások* bizottsága, melynek élén Hiss halála óta *Waldeyer* berlini tanár áll; a *föld-rengéseket tanulmányozó testület*, melynek központja itt Budapesten van *Kövesligethy Radó* tagtársunk vezetésével; az *egy szélességi kör* magnetikus méréseinek eszközlésére felállított bizottság, melynek munkálatai azonban elnökének, Bezold tanárnak, elhalálása miatt fennakadást szenvedett.

Azon jelentések közt, melyek e bizottságok működéséről a Szövetség természettudományi sectiója és innen a teljes ülés elé kerültek, minket legközelebről *Sir George H. Darwin*-nak tanulságos jelentése érdekel, melyet az *Association géodésique internationale* működéséről és annak kívánatosságáról terjesztett elő, hogy e nemzetközi tudományos szervezet is az Akadémiák Szövetségével közvetlen kapcsolatba kerüljön. Részletesen fejtegeti a geodésiai társulat működésének összes mozzanatait, és különösen kiemeli azon haladást, melyet *báró Eötvös Loránd* tanulmányainak eredményei e körben jeleznek; „elle (l'Association géodésique) croit que l'appareil de M. le Baron Eötvös peut nous donner précisément les renseignements sur la distribution des masses dans l'intérieur de la terre que désirent tant les géologues.“ „Ainsi l'Association exprime le voeu que le Gouvernement Hongrois veuille favoriser les travaux de M. le Baron Eötvös et spécialement les mesures déjà inaugurées la plaine hongroise.“

E jelentés kapcsolatában a sectio, majd a nagygyűlés óriási lelkesedéssel vett tudomást *Than Károly* azon közléséről, hogy a közoktatásügyi és pénzügyi ministerek kezdeményezésére a magyar királyi kormány báró Eötvös eredményes kutatásai folytatásának lehetővé tételére tetemes anyagi eszközöket rendelt. E közlést a Szövetség nagygyűlésének azon egyhangú határozata kísérte, hogy az Akadémiák Nemzetközi Szövetsége a magyar kormánynak a tudomány érdekében tanúsított ezen tényéért hálás elismerését juttassa kifejezésre.

A levegő elektromosságának megfigyelésére 1904-ben, Londonban megalakult nemzetközi bizottság jelentése alapján, az

idevágó módszerek fejletlensége miatt, e kérdés tárgyalását ez alkalommal a napirendről levették.

A régebben megindult mozgalmakon kívül újabb törekvések és eszmék is nyilvánultak a Szövetség természettudományi osztályának körében. Jelesül a londoni Royal Society néhány indítványa újabb bizottságok kiküldésére adott alkalmat: a hold egységes nomenclaturájának megállapítására, a nap-vizsgálatok körül működő nemzetközi társasággal való kapcsolat létesítésére; meteorológiai állomások felállítására a földkerekség különböző pontjain. Ez utóbbi indítvány a párisi Académie des Sciences köréből indult ki és azon határozatra vezetett, hogy a Szövetség ily állomások berendezése érdekében az illető országos kormányokkal fog érintkezésbe lépni. Egyelőre 37 pontot jelöltek ki, melyeken ily állomások alkotása kívánatos volna.

III. A *szellemtudományok* sectiójának tárgyai közt minket leginkább az a vállalat érdekel, melynek létesülését anyagi hozzájárulásunkkal elősegítjük, ez idő szerint az egyedüli, melyben részünk van, értjük: az *Iszlám encyklopaediáját*. A Szövetség körében megindított vállalatok sorában ez a legelső és eddig egyedüli is, mely a tervezés és előkészítés stadiumából már tényleg kilépett és melynek szemmel látható eredményének legelső mutatóványa már ez alkalommal be volt mutatható. A végrehajtó bizottság elnöke, dr. *Goeje*, a munkálatok állásáról szóló jelentése kapcsolatában magával hozta a nagyszabásúnak tervezett munka első kész füzetét három, angol, német és francia, nyelven; a második füzet sajtó alatt van. Van szerencsénk ezennel az első füzet egy példányát a tek. Akadémiának átnyújtani. Ez által a bizottság eleget tett a részünkről az évi segély megszavazásához annak idején kapcsolt azon feltételnek, hogy a munka megjelenése öt éven belül kezdetét vegye. A bizottság elnökének jelentéséből azonban másrészt azon tény is világossá válik, hogy a tudós testületek részéről rendelkezésre bocsátott hozzájárulási összegek nem elegendők arra, hogy a munka fennakadás nélküli folytatását sok időre biztosítsák. A kiadó költségvetési kimutatása szerint az évenként szükséges összegből (21,000 márka) még évi 8000 márka hiányzik. A Szövetség, mely e vállalkozását, már látható eredményességénél fogva is, nagy előszere-ttel karolja fel, szívesen fogadta el a bizottság indítványát, hogy lépéseket tegyünk oly irányban, hogy a tudós testületek hozzájárulását azon államok kormányainak segélye egészítse ki, melyeknek mohammedán alattvalóik és gyarmataik vannak. Ezek közül az Iszlám encyklopaediája eddig csak az angol kormány támogatását élvezi az India Office útján, mely tíz éven át évenként 200 angol fontot szán a vállalatnak. Remélhető, hogy a Szövetségnek a többi kormányoknál alkalmas úton megindítandó

eljárása azzal a sikerrel fog járni, hogy a bizottság budgetjében kimutatott évi 8000 márka hiány fedezetet talál és ez Encyclopaedia fennakadás nélküli folytatása biztosítva lesz. Talán ezen kívül nem hiába reméljük, hogy eredményeink láttára sikerül még azon akadémiákat is részvételre bírni, melyek (mint a berlini és a göttingeni) e vállalatunk támogatásától eddig távol maradtak.

Ugyanezen osztályban megpendített egyéb vállalatok, melyekről 1904-iki jelentésünkben behatóan szóltunk, még most is a tervezetés stadiumában vannak. A *Mahābhārata* kritikai kiadásáról Schröder bécsi tanár azt jelenthette csak, hogy nem is tekintve a még nem rendezett anyagi feltételeket, a kutatások folyamán, melyekben a göttingeni akadémia támogatásával *Lüders* fáradozik, még inkább mutatkoznak a munka belső nehézségei és bonyodalmi. A folytatott szövegkutatás ugyanis azon eredményre vezetett, hogy az éposz szövegtypusainak szétágazása India különféle részein sokkal kuszáltabb, semmint az eszme megpendítésének idejében sejtették, úgy hogy még sok ideig kell az anyag egybeszerzésével foglalkozni, mielőtt a kritikai megállapításra csak gondolni is lehetne.

A *Görög okmányok Corpusá*-nak bizottsága arról tehet ugyan jelentést, hogy a vállalat érdekében a bajor akadémia segélyével nagyon fontos elmunkálatok folytatódnak. Dr. Marc-ot a vállalat érdekében az Athos hegyi klastromban őrzött okmányok tanulmányozására, és a mennyiben szükséges, fényképezésére utazási ösztöndíjjal látták el; a bajor akadémia Zographos-bizottsága 1908-ra kitűzött pályakérdésével „A byzancei okmányügy technikája és története“, ugyancsak a Corpus érdekét óhajtotta szolgálni. Az 1904-ben közzétett Katalógus (I. jelentésünket) is folytatott kutatások révén egyre bővül. Azonban a vállalat anyagi körülményei még nem teszik lehetővé, hogy a bizottság az anyag szerkesztésébe fogjon, illetőleg egy könyvkiadóval e célra szerződést köthessen. Mai helyzetében még arra sincsen kilátása, hogy egyelőre lemondván az okmányok teljes szövegének kiadásáról, a végleg megrostált okmányokból *registákat* tegyen közzé. Nem bírná fedezni a szükséges segéd munkások és a különféle helyeken eszközöndő fényképezések költségeit. Ennek a fontos vállalatnak tehát még a sikeres végrehajtás kedvezőbb időpontjára kell várnia.

Jobb hír érkezett a Szövetség elé a *Corpus medicorum antiquorum* vállalatáról, melyet a berlini és kopenhageni akadémiák terveznek. A vállalat czime mutatja már, hogy a két akadémia az orvostudomány történetére nagyfontosságú forrásmunkát óhajt előállítani, egy Corpusba gyűjtve a görög-római világ orvostudománya irodalmi okmányait a Kr. e. V. századtól (Hippokrates) az ó-kor végéig. E tudományos vállalatot a berlini akadémia mintaszerű módon készítette elő a tőle kiadott értekezések során, melyekben (1905 es 1906) *Diels* két könyvszámba menő nagy

munkában a görög orvostudományi irodalom teljes kézirati anyagát az e tudóstól megszokott akribiával egybeállította. A két akadémia eredeti tervét, mely eleve a görög és római irodalomra terjedt, most azzal korlátozza, hogy Corpusával csakis a görög orvosi irodalomra szorítkozik. E megszorítás azáltal vált lehetővé, hogy a római orvostudományi irodalom gyűjtését és kritikai kiadását a lipesei egyetem vállalta magára, mely a nála ily czélokra kezelt *Puschmann-alapítványt* a Corpus medicorum latin részére, különösen *Celsus* kiadására és fordítására szándékozik felhasználni. A görög Corpus is teljesen biztosítva van; az Akadémiák Szövetségének csak erkölcsi támogatását kéri, minthogy a vállalkozó kiadó feltételül kötötte ki, hogy a munka a Szövetség meghatalmazása alapján és auspiciumai alatt induljon.

A szellemtudományi sectióhoz volt végül utalva a *kézirat-kölcsönzés ügyének* végleges szabályozása. A felszólított államok és tudós testületek közt csakis Egyiptom, Angolország, Franciaország, Spanyolország és Oroszország nem járultak hozzá a tervezett egyezmény szövegéhez. A francia delegatusok, a kormányuk felhatalmazásának hiányában, a jelen tárgyalások alkalmával sem fogadhatták el az előterjesztett Szabályzat 1. cikkének azt a kitételét, hogy a tudósoktól óhajtott kéziratokat és okmányokat diplomatiái közbenjárás kikerülésével *közvetlen úton* küldi meg a kölcsönkérő könyvtárnak. A most végleg megállapított és a hozzájáruló országokra nézve érvényes Szabályzat a kölcsönzés és használat minden apróságaira kiterjed, a fényképek eszközésének módozataira és feltételeire, a kéziratok biztosítására, a vámkezelésre sat. Ezeket most részletesen felemlíteni nem szükséges, minthogy a Szabályzat teljes szövegét a hozzájáruló akadémiákkal amúgy is nemsokára közölni fogják. A Szabályzat magyarázása és alkalmazása körül beállható kétségek, az előforduló kártérítési esetek elbírálása, úgymint egyéb e Szabályzatban előre nem látott eshetőségekben való döntésre a Szövetség egy külön bizottságot hatalmazott fel, melyben leginkább az akadémiai küldöttségek szakértő könyvtárnok és archivarius tagjai foglalnak helyet.

IV. A sectiók és bizottságok ülésein kívül három közös gyűlést tartottunk. Ezek tárgyait a sectiókban hozott határozati javaslatok megerősítésén, illetőleg módosításán kívül, egyrészt az általános szervezettel kapcsolatos kérdések alkották; egy *codificáló bizottságot* küldtek ki, hogy az 1901-ben megállapított alapszabályokon a három cyclus tapasztalatai következtében szükségessé vált pótlásokat és módosításokat az eredeti alapszabály szövegébe beleszerkeszse. Másrészt közvetlenül idetartoznak oly tudományos ügyek is, melyeket a Szövetség választmánya mint általános természetűeket már eleve, a sectiók megkerülésével, közvetlenül a plenum elő bocsátott.

Ilyen általános érdekű kérdésnek tekintik első sorban *Leibniz összes műveinek* kiadását, melyre a berlini akadémia, a párisi Académie des Sciences és az Académie des Sciences morales et politiques szövetkeztek. E vállalkozás az Akadémiák Szövetségének leginkább kimagasló ténye és tekintettel magukra az e közös munkára szövetkező akadémiákra, legfényesebb tanujele az Associatio azon törekvésének, hogy a tudomány terén a nemzeteket egymástól elválasztó korlátokat lerontsa. E korszakos vállalat előkészítéséről 1904-iki jelentésünkben behatóan szótottunk. Említettük, hogy a szövetkezett akadémiák azon kezdtek munkájukat, hogy Leibniz összes irataiból és leveleiből azaz a kiadandó összes anyagról, mely az utolsó számítás szerint 50 egyenkint 600, 4° lapra terjedő kötetet fog elfoglalni, a különféle országok könyvtárainak és levéltárainak átkutatása alapján, melyre a segéd munkások egy karát szervezték, Catalogue raisonné-t készíttetnek. E kutatások számos kiadatlan munkát hoztak napfényre, a levelezésnek és emlékiratoknak pedig oly bőséget, hogy a Leibniz korának művelődési és tudományos törekvéseinek megismerésére váratlanul sok új anyag kerül a kutatás rendelkezésére; magának Leibniznak tevékenysége a legkülönfélébb tudományszakok terén, a theológiától az astronomiáig, új világításba kerül.

Nagy érdeklődéssel hallgatták az egyesült akadémiák képviselői azon tanulságos fejtegetéseket, melyeket az előmunkálatok vezetői (a párisiak részéről *Boutroux Emile*, a berliniek részéről a külön e célra megjelent *Lenz Miksa*, a berlini egyetem történelmi seminariájának igazgatója) az előkészítő munkák haladásáról és módszeréről közölhettek. A vállalkozó akadémiák e képviselői bejelentették ugyanis, hogy a Catalogue raisonné, mely a nagyszabású vállalatnak mintegy alapozásul tekinthető, sok éves serény fáradozás és körültekintő kutatás eredményeül teljesen elkészült, és hogy ennek alapján már most nem sokára hozzá láthatnak Leibniz összes munkái kritikai kiadásához, mely 30—40 évet fog igénybe venni, míg teljesen elkészül. A tanácskozás ez alkalommal csakis a katalógus közzétételének módozatáról folyt. Abban állapodtak meg, hogy provisorius segédeszközről lévén szó, mely maguknak a munkáknak megjelenésével fölöslegessé válik, nem typographikus úton sokszorosítják, a mi 160,000 frankba kerülne, hanem a szűkséghez képest nagyszámú mechanikus másolatot készíttetnek róla, melyeknek egy-egy példánya a nagy közkönyvtáraknak és az érdeklődő tudósoknak hozzáférhető lesz. E katalógus magában 10 kötetre fog terjedni, összesen körülbelül 5000 lapon; sokszorosítása kötetenkint 2500 frankot igényel.

Osztatlan kifejezésre jutott e jelentések kapcsolatában az

Akadémiák azon elismerő meggyőződése, hogy a berliniek és párisiak collegiális szövetkezése és egyetértő együttműködése egy monumentális alkotásra vezetett, mely az Akadémiák Szövetségének hatását a legékezzelőbb módon mutatja be a kortársaknak.

Egyúttal azonban továbbmenő megfontolásokra is vezetett a Leibniz-vállalatról meghallgatott jelentés. *Lindemann Ferdinánd* a müncheni egyetem matematika-tanára, arra irányozta a figyelmet, hogy időszerű volna, a tudomány egyéb nagy úttörői, kiknek munkáit csak hézagos és nagyrészt megbízhatatlan kiadásokban bírjuk, *Opera omnia*-iról kritikai kiadásokkal gondoskodni. Különösen *Euler* irataira utalt, melyeknek hozzáférhető kiadásai a nagy matematikus tudományos élet-munkájáról csak fogyatékos képet nyújtanak. Mint halljuk, az Euler-kiadást első sorban a sz.-péterváriak fogják felkarolni.

Ily elsődrendű tudományos igények tárgyalása mellett a köz-üléseken megfordultak a Szövetség elé terjesztett egyéb kérdések is. Több sikertelen kísérlet után ez alkalommal a *segédnyelv* kérdése is átlépte a Szövetség küszöbét. Egyelőre az volt a kérdés, hogy az ez ügyben működő bizottság előterjesztése a Szövetség tárgyalásainak napirendjére tétessék-e; csakis e kérdés igenleges eldöntése után mehettünk volna át az indítvány érdemére. Ez ügyről az egyes akadémiák már írásban is közölték volt véleményüket. Magunk az első osztály megokolt jelentése alapján¹ úgy nyilatkoztunk, hogy a segédnyelv ügyét nem tartjuk az Akadémiák Szövetsége tárgyalási anyaga közé felveendő kérdésnek. Az akadémiák többsége éppen ily véleményt nyilvánított. Most szavazásra kerülván a kérdés, 20 szavazó akadémia közül 8 a napirendre tűzés mellett, 12 ellene szavazott; így a világnyelv kérdése ez alkalommal sem juthatott érdemleges tárgyalásra. — Hasonló volt sorsa egy beadványnak, mely egy *algebrai gép* vizsgálatát kívánta a Szövetségtől; 19 szavazó közt 9 a vizsgálás engedélyezése mellett, 10 ellene nyilatkozott.

V. A fentebbiekben, a mennyire ily általános áttekintésben lehetséges, Akadémiánk hivatalos képviselői tájékoztatni óhajtották a t. Akadémiát a tudományos törekvések irányáról, melyet a szövetkezett 21 akadémia képviselői a minap Bécsben folytattak. Mindinkább érezhetővé válik a nemzetközi együttműködés nagy hatása, melynek jeleit *Darboux* a záró ülésen tartott egy beszédben szellemes ékesszólással tüntette fel. Ugyanez képezte tárgyát a legtöbb felszólalásnak is, melyeket a bécsi akadémia elnökétől tiszteletünkre rendezett bankett alkalmával az akadémia és a közoktatásügyi kormány oszlopos férfiai szájából hallhattunk.

¹ L. Akad. Értesítő 1907; 334. l.

Ily tudományos gyülekezéseket, hiszen saját budapesti tapasztalatainkból is jól tudjuk, társadalmi ünnepek is szokták környezni, melyekkel az idegen országokból egybegyűlő vendégeket megtisztelik. Az Akadémiák Szövetsége bécsi nagygyűlésének is bővében kínálták a megtisztelés ily tanujeleit.

Első helyen kell említenem azon kitüntető fogadtatást, melyre *Ő Felsége* az akadémiák képviselőit f. hó 1-jén este a Burg márványtermébe gyűjtötte.

Már érintettem az akadémia vendéglátását, mely a hivatalos banketten kívül egy sikerült semmeringi kirándulás rendezésében is nyilvánult. — *Gróf Wilczek*, a tudományok és művészetek nagy pártolója, a bécsi akadémia tiszteleti tagja, vendégeiül hívott meg kreuzenstein várkastélyába, melynek híres archaeologiai kincseit szaktudós vezetése mellett szemlélhettük. — *Lanckoronszki* gróf is alkalmat nyújtott a bécsi kastélyába gyűjtött festészeti remekművek megtekintésére.

* * *

Végül az 1910-ben tartandó IV-ik nagygyűlés székhelyéről, vagyis, az 1908—1910-ig terjedő triennium szempontjából, a *vezető akadémia* kijelöléséről kellett intézkedni.

Két meghívó érkezett: az egyik a brüsseli *Académie Royale des Sciences, des Lettres et des Beaux-Arts de Belgique*, a másik a római *Reale Accademia dei Lincei* részéről. Az akadémiák képviselői csaknem egyhangúlag az utóbbi meghívás elfogadása mellett nyilatkoztak.

Ennélfogva a Szövetség vezérlő akadémiája a következő három évre az *Accademia dei Lincei*; az 1910. évi nagygyűlés székhelye *Róma* lesz.

Than Károly
r. tag,

Goldziher Ignác
r. tag.